

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА АРХЕОЛОГІЇ

К. І. Мелекєсцев

Методичні рекомендації
до самостійної роботи з навчальної дисципліни
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ
(ДОБА НЕЗАЛЕЖНОСТІ)

Для здобувачів освіти спеціальності 032 / В9 Історія та археологія
освітньої програми «Історія та археологія»

Електронне видання

Вінниця
2025

УДК 94(477)«1991/...»(075.4)

М 473

*Рекомендовано до друку вченою радою факультету
історії та міжнародних відносин ДонНУ імені Василя Стуса
(протокол № 4 від 19.02.2025)*

Автор:

Кирило Ігорович МЄЛЄКЄСЦЕВ, канд. іст. наук, доцент, старший викладач кафедри історії та археології Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Рецензенти:

Ірина Валентинівна БОГІНСЬКА, канд. іст. наук, доцент, в. о. зав. кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики Донецького національного університету імені Василя Стуса;

Олена Вікторівна ОТЗЕМКО, канд. іст. наук, доцент, доцент кафедри історії та археології Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Мелєкєсцев К. І.

М 473 Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Історія України (доба незалежності)» для здобувачів освіти спеціальності 032 / В9 Історія та археологія ОП «Історія та археологія». Вид. 2-ге, випр. і доп. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2025. 36 с.

Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни «Історія України (доба незалежності)» містять характеристику та програму дисципліни, теми семінарських занять, питання до іспиту, систему та критерії оцінювання знань, методичне забезпечення, перелік джерел та літератури до вивчення дисципліни.

Запропонована система завдань для самостійної роботи покликана забезпечити міцне засвоєння знань, формування компетенцій, які найбільше відповідають потребам студентів у самовизначенні та самовдосконаленні. Це і проблемно-пошукові завдання до кожної теми семінару, які спрямовують студентів на поглиблене вивчення дисципліни, і наукові доповіді, особисте дослідження нещодавніх подій політичного процесу ХХ–ХХІ ст. та ключових воєнних операцій тривалої війни за незалежність, візуалізація подій та людей минулого, опрацювання альтернативних завдань для дистанційної освіти – вся ця самостійна робота активізує критичне мислення студентів.

Рекомендації призначені для здобувачів освіти спеціальності 032 / В9 Історія та археологія освітньої програми «Історія та археологія».

УДК 94(477)«1991/...»(075.4)

© Мелєкєсцев К. І., 2025

© ДонНУ імені Василя Стуса, 2025

ЗМІСТ

Передмова	4
1. Характеристика дисципліни.....	5
1.1. Мета та програмні результати дисципліни.....	5
1.2. Опис навчальної дисципліни	8
2. Програма навчальної дисципліни.....	9
3. Список рекомендованої літератури.....	14
4. Плани семінарських занять	17
5. Організація самостійної роботи.....	25
6. Приклади завдань для дистанційного навчання	29
7. Приклади екзаменаційних білетів	30
8. Система та критерії оцінювання знань	31
8.1. Методи контролю.....	31
8.2. Схема нарахування балів, які отримують студенти у процесі вивчення дисципліни	31
8.3. Критерії оцінювання знань.....	31

ПЕРЕДМОВА

Дисципліна «Історія України (доба незалежності)» все ще залишається «молодою», відмінною від попереднього досвіду викладання вітчизняної історії на 4 курсі ОП «Історія та археологія». Було поставлене важливе завдання: взяти період незалежності, відносно невеликий проміжок попереднього варіанта дисципліни для 7 семестру (яка охоплювала історію від часів «Відлиги»), і перетворити цей матеріал на самостійну дисципліну. Складність завдання посилювалася необхідністю осмислення та актуалізації нещодавніх кривавих подій війни, які, як це взагалі характерно для війн в історії, склали невід'ємну та вкрай важливу для вивчення студентами частину історичного процесу, незважаючи на той факт, що ця війна, на жаль, все ще триває.

Пандемія COVID-19 також визначила певні особливості програми, з очікуванням на можливість навчання у віддаленому форматі. Замість наполягання на лекційному матеріалі постало завдання: вказати студентству шлях до мультимедіа у мережі Інтернет задля фасилітації самонавчання. Тим часом, як на викладача покладена функція подати теоретичну канву закономірностей розвитку незалежної української державності, від студентської самостійної роботи залежить розуміння того, який масштабний пласт інформації щодо останніх 30 років знаходиться у відкритому доступі та які саме факти з цієї доби можна почерпнути на допомогу власним дослідженням. У процесі дистанційного навчання задля забезпечення успішної самостійної роботи зі здобувачами освіти проводяться консультації, регулярна робота над помилками, розповсюдження посилань на корисні ресурси на платформах Microsoft Outlook та Skype. Через проблеми доступу студентів до бібліотек в умовах «майже нокдауну» за викладачем постало завдання вказати шлях до пошуку інформації. Це особливо характерно для розгалуженого «Семінару 2–4» та індивідуальних завдань, метою яких було розділити питання щодо окремих фактів української історії поміж студентами та «підказати» їм різноманітні джерела та літературу, які можна знайти онлайн.

Видання друге врахувало досвід проведення онлайн-занять та змішаної форми роботи в умовах карантину та умов повномасштабного вторгнення. Мета методичних рекомендацій – забезпечення здобувачів освіти можливостями для самостійної роботи під час вивчення курсу, без залежності від бібліотечних підручників. Це робить важливим оновлення списків літератури, візуальної компоненти завдань, історичного переосмислення результатів політичної боротьби, проблемних питань щодо функціонування української незалежності та демократії.

1. ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета та програмні результати дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія України», складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалавра галузі знань 03 «Гуманітарні науки», формує інтегральні, загальні, фахові компетентності та програмні результати навчання, якими мають оволодіти студенти.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування наукового уявлення про політичні, соціально-економічні, культурні процеси в Україні, що розгорталися протягом другої половини ХХ – початку ХХІ ст.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей і програмних результатів навчання відповідно до освітньої програми спеціальності 032 / В9 Історія та археологія.

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

1. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК–1).

2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК–2).

3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу (ЗК–3).

4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК–4).

5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми (ЗК–7).

6. Здатність до навчання впродовж життя, професійної самоосвіти та самовиховання (ЗК–11).

Спеціальні компетентності (СК):

1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності (СК–1).
2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах (СК–2).
3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією (СК–3).
4. Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини (СК–7).
5. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища (СК–8).
6. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень (СК–9).
7. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією (СК–10).
8. Здатність використовувати набуті знання з історії та археології, психології та педагогіки, методики навчання історії для викладання історичних дисциплін у ЗСО (СК–13).

Програмні результати навчання (ПРН):

1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему (ПРН–1).
2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності (ПРН–2).
3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел (ПРН–3).
4. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії (ПРН–6).
5. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах (ПРН–7).
6. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності (ПРН–10).
7. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов (ПРН–11).

8. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей (ПРН–13).

9. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології (ПРН–14).

10. Доводити історичну своєрідність, культурне та етнонаціональне розмаїття України, історичну обґрунтованість процесу євроінтеграції України (ПРН–17).

1.2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 03 Гуманітарні науки Спеціальність 032 Історія та археологія	Цикл професійної та практичної підготовки. Фахові дисципліни	
Змістових модулів – 2	Рівень вищої освіти: перший Ступінь вищої освіти: бакалавр	Рік підготовки: 4-й	
Загальна кількість годин: денна – 120 заочна – 120		Семестр 7-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4		Лекції	
		28 год	8 год
		Практичні, семінарські	
		28 год	8 год
		Самостійна робота	
		64 год	104 год
Вид контролю: екзамен			

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Тема 1. Передумови досягнення незалежності України

Значення дисидентського руху, політичної боротьби всередині СРСР та іноземних впливів для здобуття незалежності України. Є. Гедройць та Україна. Контакти НРУ та польської «Солідарності» в основі визнання незалежності України. Спілка незалежної української молоді. Українська студентська спілка. Демократична спілка студентів. Перший з'їзд офіцерів-громадян України. Утворення спілки офіцерів України. Утворення Української республіканської партії. Партія демократичного відродження України. Конституційно-демократична партія України. Демократична партія України. Українська селянська демократична партія.

Перші кроки суверенізації. Позиція загальнорадянського керівництва та керівництва РФ щодо здобуття Україною незалежності. Переговори та угоди між республіками перед розпадом СРСР. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. Питання правонаступництва. Всеукраїнський референдум. Біловезька зустріч керівників держав. Анулювання договору 1922 р. про створення Союзу РСР. Угода про створення співдружності незалежних держав та Україна. Відмова М. Горбачова від боротьби за владу.

Тема 2. Початок суспільно-політичного розвитку незалежної української держави

Запровадження державних символів України. Конституційний процес. Розбудова незалежної держави. Труднощі та суперечності суспільно-політичного життя. Зовнішньополітична діяльність України, відносини з Москвою. Проблеми Криму, Чорноморського флоту, ядерної зброї. Політична боротьба у Верховній Раді України. Політичні страйки.

Робота українського парламенту. Декларація про державний суверенітет України. Закон «Про економічну самостійність Української РСР». Проголошення державної незалежності України. Всеукраїнський референдум. Вибори Президента України. Л. Кравчук. Л. Кучма. Створення правової бази розвитку України як демократичної держави. Становлення владних структур незалежної України. Формування Збройних сил і Військово-морського флоту, Національної гвардії, Служби безпеки. Запровадження національної грошової одиниці та інших інститутів державності. Незалежність та перегрупування політичних сил. Трансформація і розкол НРУ. Формування багатопартійності в Україні. Вибори до Верховної Ради та їх наслідки. Співвідношення сил у новій Верховній Раді, фракції та депутатські групи О. Мороз.

Другі вибори президента України (1994). Обрання президентом Л. Кучми, його соціально-економічна та політична платформа. Кабінет Міністрів як ланка

виконавчої влади. Прем'єр-міністр Є. Марчук та його відставка. П'ятий прем'єр-міністр П. Лазаренко. Конституційний процес, прийняття Конституції України (1996). Основні напрями зовнішньої політики України. Участь України у загальноєвропейському процесі. Діяльність України в ООН. Українсько-російські відносини. Україна та СНД. Приєднання України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. Меморандум про гарантії безпеки України. Позаблоковий статус України. Вступ України до Ради Європи. Україна та Всесвітній банк.

Треті вибори президента України 1999 р., боротьба політичних сил, їх співвідношення, кандидати у президенти. Переобрання Л. Кучми на другий термін і політика прискорення соціально-економічних реформ. Президент України та Верховна Рада: характеристика відносин, перспективи державотворчого процесу.

Тема 3. Проблеми соціально-економічного поступу незалежної України

Соціально-економічна ситуація в Україні на початку становлення її державності. Економічні проблеми незалежної України в 1991–1996 рр. Заходи щодо подолання економічної залежності України. Курс на перехід до ринкових відносин. «Основи національної економічної політики України». Становище в промисловості і сільському господарстві. Наростання економічної кризи. Фінансове становище України. Загострення соціальної напруженості. Падіння життєвого рівня населення. Інфляція. Економічні страйки. Екологічні проблеми. Реформування економіки на шляху переходу до ринкових відносин. Приватизація, суперечливий характер її здійснення. Криміналізація економічного життя. Проблема енергоносіїв, спад виробництва. Занепад аграрного сектору економіки. Проблема приватної власності на землю. Криза фінансово-кредитної системи. Наростання інфляційних процесів і соціальної напруженості. Пошук шляхів виходу з кризи і соціального захисту населення. Активізація соціальних реформ наприкінці 90-х рр. ХХ ст. Кабінет Міністрів за В. Пустовойтенка, В. Ющенко, його економічна діяльність.

Змістовий модуль 2. УКРАЇНА У ТРАНСФОРМАЦІЯХ ХХІ СТ.

Тема 4. Формування європейського курсу України

Загострення політичної ситуації під час виборчої кампанії Президента України (березень – 21 листопада 2004 р.) «Помаранчева революція» 2004 р. в Україні: причини, перебіг та наслідки. Суперечливі процеси в політичному житті та державотворенні на третьому етапі незалежності. Парламентські вибори 26 березня 2006 р. Проведення конституційної реформи. Кабінет В. Ющенко та його соціально-економічна діяльність, причини відставки. Загострення політичної кризи в країні та її можливі наслідки. Парламентські вибори 2002 р.: розстановка політичних сил і результати.

«Помаранчева революція» 2004 р., її наслідки. Діяльність Кабінету Міністрів А. Кінаха, Ю. Тимошенко, В. Януковича. Перші програми європейської та атлантичної інтеграції за Президента Кучми. План дій Україна–ЄС 2005–2007 рр. та особливості його виконання. Вплив уряду В. Януковича на європейські та атлантичні прагнення України. Східне партнерство ЄС та його наслідки для України. Наслідки для України приєднання до Шенгенської зони країн ЦСЄ. Україна на шляху до європейської асоціації у 2013 р.

Тема 5. Україна на захисті своєї незалежності, суверенітету та євроінтеграції

Зупинення В. Януковичем переговорів про асоціацію з ЄС. Масові протести 2013–2014 рр., Революція гідності. Планування втечі В. Януковича та представників його промосковського оточення, 20 лютого – початок організації Кремлем захоплення Криму. Спроба організації громадянської війни навколо В. Януковича у Харкові. Окупація Автономної республіки Крим, терористичні захоплення будівель, створення «народних республік» московською агентурою в різних областях України. Вибиття «республік» з Харкова, Запоріжжя, Миколаєва, Одеси.

Захоплення московськими бойовиками міст Донецької області. Створення «уряду ДНР» російським громадянином О. Бородаєм. Окупація міст Луганщини російськими «казаками». Початок бойових дій у Донецькій та Луганській областях, Антитерористична операція. Бої навколо Слов'янська, Краматорська, Северодонецька, Лисичанська, Тореза. Ліквідація «незалежних» лідерів бойовиків, оточення «республік» ЗСУ. Битва за аеропорти Донецька та Луганська. Знищення літака МН-17. Введення підкріплень російських військ через кордон, оточення ними українських військ під Іловайськом. Мінські домовленості. Продовження Росією війни, взяття «Дебальцевського карману». Позиційна війна, воєнні операції 2016–2019 рр. Докази московської агресії проти України. ЗСУ, Національна гвардія, добровольчі сили: їх історія. Трансформація та новації під час війни Москви проти України. Прогнози та очікування української влади та західних союзників напередодні повномасштабної війни.

Інформаційне протистояння, підпільні методи ведення російської агресії. Спроби нівелювання української історії, незалежності, ідентичності, суверенітету, європейської інтеграції. Створення антиукраїнських політичних проєктів. Кремлівській вплив на крайні ліві та крайні праві рухи в Україні та Європі, стимулювання падіння цінності демократій.

Обрання Президентом України Володимира Зеленського. Диджиталізація та «велике будівництво». Повномасштабна війна, окупація московськими військами Херсону, Харківщини, Приазов'я, Київщини. Успішні контрнаступи ЗСУ на Київщині, Харківщині, півночі Донеччини, правобережжі Херсонщини. Контрнаступ

у Запорізькій області та його результати. Перехід від маневреної до позиційної війни. Головнокомандувачі ЗСУ у повномасштабній війні. Міжнародна підтримка України та її гальмування.

Тема 6. Соціально-економічний бік захисту українського суверенітету

Ускладнення соціальних проблем і загроза подальшій консолідації українського суспільства під час московської агресії. Газові конфлікти з Москвою та їх вплив на економічну стабільність в Україні. Шляхи подолання економічних проблем країни. Основні напрями та підсумки економічної політики урядів незалежної України у XXI ст.

Проекти альтернативної енергії. Україна та нафтогазові лінії у Східній Європі. TANAP та Україна. Успіхи «Нафтогазу» в судових позовах проти Nord Stream 2 AG.

Тема 7. Культурні процеси та релігійне життя у незалежній Україні

Утвердження принципів плюралізму в ідеологічно-культурній царині. Національне відродження на межі XX–XXI ст. в Україні. Створення націокультурних товариств і об'єднань, навчальних закладів.

Становище системи освіти. Заходи щодо її вдосконалення. Ситуація з виконанням закону «Про мови в Українській РСР». Розширення сфери застосування української мови. Створення нових видів вищих і середніх навчальних закладів. Здобутки і прорахунки в науці. Створення нових галузевих академій наук. Поширення творчих зв'язків із закордонними вченими, науковцями української діаспори. Стан суспільствознавства. «Відплив умів» за кордон. Комерціалізація наукових структур.

Громадянська позиція письменників і митців. Розвиток літератури постмодернізму. Твори Ю. Андруховича, О. Забужко, С. Жадана. Ситуація у видавничій справі, театрі, кіно, образотворчому мистецтві. Загальний стан культури і перспективи її розвитку. Національний і міжнаціональний аспект розвитку культури. Комерціалізація мистецтва. Прийняття закону про регіональні мови.

Складнощі церковного життя. Релігійні конфесії в Україні. Томос Православної Церкви України.

Тема 8. Ключові досягнення України доби Незалежності

Відновлення української демократії, символів, національної історіографії. Децентралізація, створення ОТГ. Система ProZorro. Реформа Нової української школи. 2018 р. – «рік стартапів». ID-паспорти. Біометричні паспорти. Е-паспорт.

Відновлення Києво-Могилянської академії. Запуск першого українського штучного супутника «Січ-1». Політ у космос першого космонавта Незалежної України Леоніда Каденюка. Перший космічний морський старт у світі. Початок

дії української станції в Антарктиді. Перший комерційний політ найпотужнішого у світі літака Ан-225 «Мрія». Новий проєкт Ан-178. Запуск заводу з виробництва препаратів із плазми крові. Потужний розвиток мобільного та інтернет-покриття, електронних послуг, мобільного та інтернет-банкінгу, «держава в смартфоні», «диджиталізація». Українська наука у світових рейтингах. Евакуація університетів з окупованих територій.

Перша участь у зимових Олімпійських іграх. Рекорди українських спортсменів. Українські паралімпійці. О. Баюл. Я. Клочкова. Р. Пономарьов, С. Бубка, А. Шевченко, брати Клички. Євро-2012. Перемоги та призові місця на Євробаченні. Українське кіно на Венеційському кінофестивалі.

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойко О., Яневський Д. 30 років незалежності України: у 2-х томах. Харків: Фоліо, 2021.
2. Брехуненко В., Ковальчук В., Ковальчук М. Братня навала. Війни Росії проти України. Київ: Брехуненко Наталія Андріївна, 2016. 248 с.
3. Калініченко В. В., Рибалка І. К. Історія України: підручник для історичних факультетів вищих навчальних закладів. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2004. Частина III: 1917–2003. 628 с.
4. Костенко Ю. Історія ядерного роззброєння України. Київ: Ярославів Вал, 2015. 464 с.
5. Міжнародні відносини України: історія і сучасність: навч. посіб. / Л. Є. Дещинський, Р. Д. Зінкевич, С. В. Терський та ін. Вид. 4-те, перероб. і доп. Львів: Вид-во «Бескит Біт», 2008. 444 с.
6. Скакальська І. Практикум з історії України модерної епохи (XIX–XXI ст.). Київ: КНТ, 2021. 158 с.
7. Снайдер Т. Українська історія, російська політика, європейське майбутнє. Київ: Дух і літера, 2014. 232 с.

Додаткова література

1. 25 років: Заповіти незалежності України / О. В. Савченко, Л. Г. Лук'яненко, І. Ф. Драч, В. С. Брюховецький, І. О. Заєць, В. М. Пилипчук, В. А. Василенко. Київ: Саміт-Книга, 2017. 160 с.
2. Балян А. В. Трансрегіональне співробітництво України за умов розширення Європейського Союзу: монографія. Ужгород: Ліра, 2005. 345 с.
3. Бура Д., Красовицький О. Хроніка війни 2014–2020. Харків: Фоліо, 2020.
4. Вінцковський Т. С. Політичні діячі України: 1917–2004. Харків: видавнича група «Основа», 2005. 112 с.
5. Влада і суспільство в Україні. Історичний контекст: іст. нариси / ред. В. А. Смолій. Київ: НАН України, Ін-т історії України, 2013. 505 с.
6. Кордон М. В. Європейська та євроатлантична інтеграція України: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Центр навчальної літератури, 2008. 172 с.
7. Кордон М. В. Україна – НАТО: історія та сьогодення: навч.-метод. посіб. Житомир: Полісся, 2008. 148 с.
8. Кульчицький С. В. Помаранчева революція / Інститут історії України НАН України. Київ: Генеза, 2005. 366 с.
9. Марусик Т. 30 років Незалежності: мовні акти, які змінюють Україну. Київ: Кліо, 2022. 464 с.
10. Мелекесцев К. І., Бут О. М. Україна та Республіка Польща: еволюція від білатеральних відносин до євроатлантичної інтеграції. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 200 с.

11. Міцніший союз: консолідація демократій унаслідок широкомасштабної агресії Росії проти України: аналіт. доп. / О. Александров, О. Борділовська, А. Веселовський та ін.; за ред. О. Александрова. Київ: НІСД, 2023. 75 с. DOI: 10.53679/NISSanalytrep.2023.05.

12. Музиченко П. Історія держави і права України: навч. посіб. Київ: Т-во «Знання», КОО, 2003. 429 с.

13. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми: монографія. Вид. 2-ге, доп. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 704 с.

14. Стрільчук Л. В., Стрільчук В. В. Інституційні складові українсько-польських гуманітарних взаємин і співробітництва. Луцьк: Волинські старожитності, 2013. 258 с.

15. Сучасна українська політика: політики і політологи про неї / М. І. Михальченко (голова ред. кол.). Київ: УЦПМ, 2008. 363 с.

16. Тодоров І. Я. Україна на шляху до європейської та євроатлантичної спільноти: монографія. Донецьк: ДонНУ, 2006. 268 с.

17. Україна: утвердження незалежної держави (1991–2001) / Н. П. Барановська та ін. Київ: Альтернативи, 2001. 702 с.

18. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти: кол. моногр. / за ред. Ф. М. Рудича. Київ: МАУП, 2002. 488 с.

19. Snyder T. The Road to Unfreedom: Russia, Europe, America. New York City: Tim Duggan Books, 2018. 274 p.

20. Ukrainian society in wartime. 2022: Collective monograph / S. Dembitskyi, O. Zlobina, N. Kostenko, ...; Ye. Golovakha (ed.), S. Makeiev (ed.). Kyiv: Institute of Sociology of the National Academy of Sciences of Ukraine, 2022. 410 p.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Біографії суспільно-політичних, наукових і культурних діячів України. URL: <http://ukraine-history.com.ua/>

2. Відкритий цифровий архів Центру гуманітарних досліджень та наукової бібліотеки Львівського національного університету ім. І. Франка. URL: <http://www.anthropos.org.ua/jspui/>

3. Документи з історії України українською, російською і англійською мовами. URL: <http://www.history.univ.kiev.ua/>

4. Закони України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

5. Інститут історії України НАН України. URL: <http://www.history.org.ua/>

6. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Київ. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

7. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://iportal.rada.gov.ua/>

8. Перша українська електронна бібліотека підручників. URL: <http://pidruchniki.com.ua/>
9. Українська електронна бібліотека. URL: <http://exlibris.org.ua/>
10. Український історичний журнал. URL: <http://www.history.org.ua/?litera&askAbout=journal>

4. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінар 1

Значення відродження національно-визвольного руху

1. У чому полягають основні причини відродження визвольного руху?
2. «Неосталінізм» та політичні репресії проти українства.
3. Чому книга І. Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?» стала дієвим засобом боротьби проти тоталітаризму?
4. Чи зміг дисидентський рух перемогти тоталітарну систему?
5. Які зв'язки існували між українськими дисидентами та опозицією комуністичним диктатурам в інших країнах Європи?
6. Значення дисидентського руху для сучасної України.

Література

1. Еплблом Е. Історія ГУЛАГу / пер. з англ. Андрія Іщенка. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2006.
2. Дзюба І. Інтернаціоналізм чи русифікація? *Вітчизна*. 1990. № 5–8. URL: <http://litopys.org.ua/idzuba/dz.htm>
3. Зайцев Ю. Польська опозиція 1970–80-х рр. про засади українсько-польського порозуміння. *Депортації українців та поляків: кінець 1939 – початок 50-х рр. (до 50-річчя операції «Вісла»)* / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України; упоряд. Ю. Ю. Сливка. Львів, 1998. С. 52–64.
4. Касьянов Г. В. Незгодні: Українська інтелігенція в русі опору 1960–80-х рр. Київ: Наука, 1995. 228 с.
5. Корогодський Р. Брама світла. Шістдесятники / упоряд. М. Коцюбинська. Львів: Видавництво Українського католицького ун-ту, 2009. 656 с.
6. Лук'яненко Л. Г. Сповідь у камері смертника. Київ, 1991.
7. Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління (Історико-літературний та поетикальний аспекти): монографія / Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Київ: Смолоскип, 2010. 627 с.
8. Цвілюк С. А. Українізація України: тернистий шлях нац.-культ. відродження за доби сталінізму. Вид 2-ге, переробл. і доп. Одеса: Астропринт, 2009. 384 с.
9. Forming a Modern Ukrainian State: Rukh, the People's Movement of Ukraine. *The Collector*. Sep 29, 2024. URL: <https://www.thecollector.com/rukh-peoples-movement-of-ukraine/>
10. What Should We Know About Ukrainian Dissidents of the 1960s [Shistdesyatnyky]? *Ukraine World*. January 12, 2024. URL: <https://ukraineworld.org/en/articles/analysis/ukrainian-dissidents-shistdesyatnyky>

Семінар 2–4

Падіння СРСР і відродження незалежного політичного процесу в Україні

1. Причини наростання кризових явищ в СРСР протягом 1970–1980-х рр.
2. Соціально-політичне значення Чорнобильської катастрофи.
3. Причини поразки «горбачовської перебудови».
4. Роль українського визвольного руху у падінні СРСР.
5. Роль ухвалення Верховною Радою УРСР Акта проголошення незалежності України: спільне та відмінне, порівняно з рештою країн «Східного блоку».
6. Створення екологічної асоціації «Зелений світ».
7. Діяльність історико-просвітницького товариства «Меморіал».
8. Діяльність Спілки незалежної української молоді.
9. Діяльність Української студентської спілки та демократичної спілки студентів.
10. Перший з'їзд офіцерів-громадян України. Утворення спілки офіцерів.
11. Минуле та сучасність Української республіканської партії.
12. Утворення Партії демократичного відродження України.
13. Конституційно-демократична партія України та її трансформації.
14. Утворення демократичної партії України.
15. Діяльність Української селянської демократичної партії.
16. Конгрес національно-демократичних сил та Конгрес українських націоналістів.
17. Історія діяльності УНА-УНСО.

Література

1. 1989 – установча конференція Українського історико-просвітницького товариства «Меморіал». *Український інститут національної пам'яті*. URL: <https://uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/berezen/4/1989-ustanovcha-konferenciya-ukrayinskogo-istoryko-prosvitnyckogo-tovarystva-memorial>
2. Алексієвич С. О. Чорнобиль: хроніка майбутнього / О. Забужко (пер. і післямова). Київ: Факт, 1998. 194 с.
3. Артюх В. Спілка Незалежної Української Молоді (СНУМ). Хо́да з труною комунізму 7 листопада 1990 р. в Сумах. *Сумський історичний портал*. URL: <http://history.sumy.ua/sources/media-documents/9079-spilka-nezaleznoi-ukrainskoi-molodi-snum-khoda-z-trunoiu-7-lystopada-1990-roku-v-sumakh.html>
4. Бичек С. М. Кроки до незалежності України (за документами ЦДАГО України). *До 20-ї річниці незалежності України*. С. 11–21. URL: <https://archives.gov.ua/wp-content/uploads/02-27.pdf>
5. В інтернет виклали спогади про український визвольний рух. СКАНИ. *Історична правда*. 15 грудня 2015 р. URL: <https://www.istpravda.com.ua/short/2015/12/15/148809/>

6. В Україні 349 партій. А найпершою зареєстрована – Республіканська платформа. *Ровесник News*. URL: <https://rovesnyknews.te.ua/v-ukraini-349-partiy-a-naupershoiu-zareiestrovana-respublikans-ka-platforma/>
7. Варакута О. 4 листопада 1991 р. утворена Національна гвардія України. Спогади про службу в НГУ. *COY*. URL: https://portsou.at.ua/news/4_listopada_1991_roku_utvorena_nacionalna_gvardija_ukrajini_sporadi_pro_sluzhbu_v_ngu/2010-11-04-740
8. Лазоркін В.: «Це були перші проекти національного законодавства у сфері оборони України». *ВГО Спілка офіцерів України*. URL: <https://uoun.wordpress.com/2013/09/07/vitaliy-lazorkin-ce-buli-pershi-proekt/>
9. Гай-Нижник П. Створення Демократичної партії України та її позиція щодо путчу ГКЧП (1990–1991 рр.). *Партійна система сучасної України: еволюція, тенденції та перспективи розвитку (Матеріали міжнародної науково-практичної конференції)*. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2012. С. 539–551.
10. Гончарук Г. І., Шановська О. А. Національна ідея і Народний Рух України. Одеса: Астропринт, 2004. 172 с.
11. Даниленко В. М. Україна в 1985–1991 рр.: остання глава радянської історії / НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2018. 278 с.
12. Діденко Ю. В. Народний рух у державотворчих процесах України (1989–2002). Одеса: Астропринт, 2006. 176 с.
13. Історії трьох «майданів»: Революція на граніті. *Хмарочос*. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/partner/rng/>
14. Кармазіна М. Регіональні політичні партії в Україні (1991 – початок 2018 рр.). *Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України*. Випуск 1(93). URL: https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/11/karmazina_regionalni.pdf
15. Кармазіна М. Українська багатопартійність: становлення і розвиток. *Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України*. Випуск 3(59). URL: https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/karmazina_ukrainska.pdf
16. Кармазіна М. Чи є партії агентами демократії. Український партогенез: погляд крізь двадцятиріччя. *ZN,UA*. 13 січня 2012 р. URL: https://zn.ua/ukr/internal/chi_e_partiyi_agentami_demokratiyi_ukrayinskiy_partogenez_poglyad_kriz_dvadtsyatirichchya.html
17. Липовецький С. Без комуністів і комсомольців. Як заснували Спілку незалежної української молоді. *Історична правда*. 19 серпня 2019 р. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2019/08/19/156101/>
18. Ліві та лівоцентристські партії в Україні. *Фонд ім. Фрідріха Еберта: Представництво в Україні*. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/07665.pdf>
19. Мацьків А. Перша присяга військової частини ЗСУ на вірність Україні. *Історична правда*. 26 грудня 2019 р. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2019/12/26/156788/>

20. Михайлов В. Осередки товариства «Меморіал» на півдні України наприкінці 1980-х – 1991 рр. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія*. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/3277/1/Стаття%205-83-88.pdf>
21. Нагорняк Т. Л., Руденко А. Ф. Політико-партійний ринок та маркетинг в Україні: етапи становлення та розвитку. *Панорама політологічних студій: Науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету*. 2013. Випуск 10. С. 139–147.
22. «Один раз і назавжди»: історія створення Військової присяги. *Армія Inform*. URL: <https://armyinform.com.ua/2019/12/odyn-raz-i-nazavzhdy-istoriya-stvorennya-vijskovoyi-prysyagy/>
23. Олександр Сасько: Омолодження «Спілки офіцерів України» може відбутися лише завдяки активності й дієвості організації. *Армія Inform*. URL: <https://armyinform.com.ua/2020/03/oleksandr-sasko-omolodzhennya-spilky-oficzeriv-ukrayiny-mozhe-vidbutysya-lyshe-zavdyaky-aktyvnosti-j-diyevosti-organizacziyi/>
24. Подорожній М. Історія Спілки Української Молоді (1989–1995 рр.). *Спілка Української Молоді – Харків*. 10 червня 2016 р. URL: <http://cym.org.ua/2016.06/istoriya-spilky-ukrayinskoji-molodi-1989-1995-roky/>
25. Політична історія України: посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. В. І. Танцюри. Київ: Видавничий центр «Академія», 2001. 488 с.
26. Рівно 20 років тому відбувся установчий з'їзд Української студентської спілки. *TEXTY*. URL: https://texty.org.ua/articles/11198/Rivno_20_rokiv_tomu_vidbuvsya_ustanovchuj_zjizd-11198/
27. Самойленко Ю. Сторінки історії: спогади та становлення. *Зелений світ*. URL: http://www.zelenysvit.org.ua/?page=news_view&npage=4&id=43103&cat=0
28. Тертичний О. Перша спроба демократичної будови політичної партії в Україні: Автобіографія української Демплатформи (1990–1991 рр.). Документи. Київ: НаУКМА, 2014. 309 с.
29. Україна: утвердження незалежної держави (1991–2001): монографія / Н. П. Барановська та ін. Київ: Альтернативи, 2001. 702 с.
30. Українська Студентська Спілка. *Чернігівська крайова організація Народного Руху України*. URL: <http://unp.net.ua/index/0-14>
31. Українське державотворення: Невитребуваний потенціал. Словник-довідник / за ред. О. Мироненка. Київ: Либідь, 1997. 560 с.
32. Чорнобиль. 1986–1987 рр. Документи і спогади: Роль НАН України у подоланні наслідків катастрофи / А. П. Шпак (голов. ред.), В. Д. Новіков (уклад.). Київ: Академперіодика, 2004. 564 с.
33. The Revolution on Granite in 1990: how Ukrainian youth defied the Soviet Ukraine. *EU NEIGHBOURS EAST*. May 27, 2024. URL: <https://euneighbourseast.eu/young-european-ambassadors/blog/the-revolution-on-granite-in-1990-how-ukrainian-youth-defied-the-soviet-ukraine/>

Семінар 5–6

Відновлення та розбудова незалежної України (1990-ті рр.)

1. Особливості процесу визнання незалежності України на світовій арені.
2. Формування владних інститутів нової держави.
3. Перехід до капіталістичної економіки, проблеми становлення ринку.
4. Активізація соціальних реформ в Україні у 1990-х рр. ХХ ст.
5. Уряди Валерія Пустовойтенка та Віктора Ющенка.
6. «Стратегічне партнерство» у зовнішній політиці України.
7. Перші паростки курсу України на євроінтеграцію.

Література

1. Бойко О. Д. Історія України: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Вид. 3-тє, випр., допов. Київ: Академвидав, 2005. 688 с.
2. Вінцковський Т. С. Політичні діячі України: 1917–2004. Харків: Видавнича група «Основа», 2005. 112 с.
3. Гнаткович О. Д. Євроінтеграція України: Проблеми трансформації: науково-навч. видання. Львів: ПАІС, 2005. 80 с.
4. Історія держави і права України: у 2-х т. / В. Д. Гончаренко, А. Й. Рогожин, О. Д. Святоцький та ін. Т. 2. Київ, 2000. 580 с.
5. Кордон М. В. Європейська та євроатлантична інтеграція України: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Центр навчальної літератури, 2008. 172 с.
6. Незалежність України: історичні витоки та перспективи: Матеріали науково-практичної конференції (22 серпня 1996 р.) / НАН України; Інститут історії України; В. А. Смолій (ред.). Київ, 1997. 228 с.
7. Україна: утвердження незалежної держави (1991–2001): монографія / Н. П. Барановська та ін. Київ: Альтернативи, 2001. 702 с.
8. Україна: політична історія. ХХ – початок ХХІ ст. / ред. В. А. Смолій. Київ: Парламентське видавництво, 2007. 1028 с.
9. Українське державотворення: Невитребуваний потенціал. Словник-довідник / за ред. О. Мироненка. Київ: Либідь, 1997. 560 с.
10. Уряди України у ХХ ст. / ред. В. М. Литвин. Київ: Наукова думка, 2001. 608 с.

Семінар 7

Поступ демократичного процесу в незалежній Україні

1. Демократичні перетворення кінця 1990-х – початку 2000-х рр. Суспільно-політичні рухи, партії та організації в Україні.
2. Процес формування Конституції України та роль політичних сил.
3. «Багатовекторність та позаблоковість»: причини обрання такої геополітичної стратегії у 1990-ті рр., роль політичних сил.
4. Приєднання України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. Меморандум про гарантії безпеки України.
5. Питання толерантності (етнічної, релігійної, гендерної тощо) та співіснування у демократичних процесах в Україні.
6. Зовнішні впливи на посилення розвитку демократії в Україні: сприяння реформам чи втручання у внутрішні справи?

Література

1. Бойко О. Д. Україна 1991–1995 рр.: Тіні минулого чи контури майбутнього? (Нариси з новітньої історії). Київ: Магістр, 1996.
2. Грабовський С. Нариси з історії українського державотворення. Київ: Генеза, 1995. С. 446–484, 585–592.
3. Кармазіна М. Тридцять років української багатопартійності (кінець 1990 – початок 2020 рр.). Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. 88 с. URL: <https://ipien.gov.ua/en/publication/karmazina-m-thirty-years-of-ukrainian-multiparty-system-late-1990-early-2020/>
4. Литвин В. М., Слюсаренко А. Г. На політичній арені України (90-ті рр.). Роздуми істориків. *Український історичний журнал*. 1994. № 2–3. С. 28–50.
5. Україна: політична історія. ХХ – початок ХХІ ст. / ред. В. А. Смолій. Київ: Парламентське видавництво, 2007. 1028 с.
6. Українське державотворення: Невитребуваний потенціал. Словник-довідник / за ред. О. Мироненка. Київ: Либідь, 1997. 560 с.
7. Уряди України у ХХ ст. / ред. В. М. Литвин. Київ: Наукова думка, 2001. 608 с.
8. Nosenko D. Major trends in party system in Ukraine for 1998–2014 years. *Grani*. 2015. Vol. 18(1). P. 125–129.
9. Rybiy O. Party System Institutionalization in Ukraine. *Demokratizatsiya*. 2013. Vol. 21(3). P. 401–423.
10. Ukraine's party system evolution: 1990–2017 / ed. by Yu. Yakymenko. Kyiv: Razumkov Centre, 2017. 62 p.

Семінар 8–10

Проблеми трансформації політичного життя в Україні XXI ст.

1. Які обставин забезпечили поживлення української економіки на початку нового століття?
2. Чи можна вважати «Помаранчеву революцію» революцією? Яке її значення для внутрішньої та зовнішньої політики України?
3. Особливості політичного протистояння серед представників сучасної політичної еліти та шляхи його подолання.
4. Світова економічна криза та її вплив на українську економіку.
5. «Помаранчева революція» та Революція Гідності: порівняльний аналіз.
4. Розвиток стратегії національної безпеки та оборони України.
5. Причини та передумови російської агресії проти України.
6. Основні успіхи України на військовому та дипломатичному театрах у протидії російській агресії.

Література

1. Кордон М. В. Європейська та євроатлантична інтеграція України: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Центр навчальної літератури, 2008. 172 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001369>
2. Кордон М. В. Україна – НАТО: історія та сьогодення: навч.-метод. посіб. Житомир: Полісся, 2008. 148 с.
3. Кульчицький С. В. Помаранчева революція / Інститут історії України НАН України. Київ: Генеза, 2005. 366 с.
4. Революція Гідності 2013–2014 рр. та агресія Росії проти України: наук.-метод. матеріали / за заг. ред. Павла Полянського. Київ: Ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. 34 с.
5. Снайдер Т. Українська історія, російська політика, європейське майбутнє. Київ: Дух і літера, 2014. 232 с.
6. Стеблина Н. О. Комп'ютерний аналіз комунікативної активності українських та російських парламентських партій. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія політичні науки.* (Жовтень 2021). С. 25–31. DOI: 10.31558/2617-0248.2021.6.5.
7. Сучасна українська політика: політики і політологи про неї / М. І. Михальченко (голова ред. кол.). Київ: УЦПМ, 2008. 363 с.
8. Skok I. Ukraine's Party System Evolution: 1990-2017. *KAS.* September 21, 2017. URL: <https://www.kas.de/en/web/ukraine/einzeltitel/-/content/ukraine-s-party-system-evolution-1990-2017>
9. Snyder T. *The Road to Unfreedom: Russia, Europe, America.* New York City: Tim Duggan Books, 2018. 274 p.

10. Yakovlev D., Kroitor A. Post-election situation in Ukraine: changing faces or ideological transformations? *Contemporary issues of the world community and the role of social sciences in ensuring its development* / A. Kroytor, D. Yakovlev, S. Kutsepal, O. Yeremenko (ed.). Lviv: Liha-Pres, 2020. P. 1–29.

5. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Критерії оцінювання академічних досягнень

Самостійне завдання (5 балів)

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Сутність завдання

Кожен здобувач освіти має обрати один чи кілька варіантів виконання завдань. Після оцінювання викладачем за бажанням студента результати самостійної роботи можуть презентуватися решті студентського колективу під час аудиторних занять.

Тематичні напрями

- 1) Історичні дослідження процесу здобуття незалежності України.
- 2) Погляди на події нової московсько-української війни.

Критерії оцінювання

Високий (5 б.): отримує здобувач, який за результатами виконання аналізу літератури із заданого питання продемонстрував:

– усі джерела безпосередньо стосуються заданої теми, відсутні зайві джерела, понад 70 відсотків джерел є новими, тобто опублікованими протягом останніх 5 років, використання «застарілих» джерел обґрунтоване науковою необхідністю для повноти аналізу;

– не менше 70 відсотків джерел є науковими, представлені джерела різних видів (монографія, дисертація, стаття, тези, підручник, посібник тощо);

– всі джерела оформлені згідно з вимогами;

– в аналізі наявне власне оригінальне узагальнення здобувача викладених позицій дослідників, запропоноване власне бачення щодо аналізованого питання.

Середній (3–4 б.): отримує здобувач, який за результатами виконання аналізу літератури із заданого питання продемонстрував:

– усі джерела безпосередньо стосуються заданої теми, відсутні зайві джерела, понад 60 відсотків джерел є новими, тобто опублікованими протягом останніх 5 років, використання «застарілих» джерел обґрунтоване науковою необхідністю для повноти аналізу;

– не менше 60 відсотків джерел є науковими, представлені джерела різних видів (монографія, дисертація, стаття, тези, підручник, посібник тощо);

– джерела оформлені згідно з вимогами, однак мають незначні недоліки;

– в аналізі наявне узагальнення автора викладених позицій дослідників.

Бал вище середнього отримує здобувач, який за результатами аналізу літератури із заданого питання продемонстрував:

– усі джерела безпосередньо стосуються заданої теми, відсутні зайві джерела, понад 60 відсотків джерел є новими, тобто опублікованими протягом останніх 5 років, використання «застарілих» джерел обґрунтоване науковою необхідністю для повноти аналізу,

– не менше 60 відсотків джерел є науковими, представлені джерела різних видів (монографія, дисертація, стаття, тези, підручник, посібник тощо);

– джерела оформлені згідно з вимогами, однак мають незначні недоліки;

– в аналізі наявне узагальнення автора викладених позицій дослідників.

Достатній (2 б.): отримує здобувач, який за результатами виконання аналізу літератури із заданого питання продемонстрував:

– більшість джерел безпосередньо стосуються заданої теми, однак наявні зайві джерела, понад 50 відсотків джерел є новими, тобто опублікованими протягом останніх 5 років, використання «застарілих» джерел недостатньо обґрунтоване;

– не менше 50 відсотків джерел є науковими, представлені джерела переважно одного-двох видів (монографія, дисертація, стаття, тези, підручник, посібник тощо);

– в оформленні джерел є деякі недоліки; в аналізі наявне узагальнення автора, однак воно має формальний характер.

Низький (0–1 б.): отримує здобувач, який за результатами виконання аналізу літератури із заданого питання продемонстрував:

– більшість джерел безпосередньо не стосуються заданої теми, менше 50 відсотків джерел є новими, тобто опублікованими протягом останніх 5 років, використання «застарілих» джерел необґрунтоване;

– менше 50 відсотків джерел є науковими, представлені джерела переважно одного-двох видів (монографія, дисертація, стаття, тези, підручник, посібник тощо);

– в оформленні джерел допущені значні помилки; узагальнення автора має формальний характер або взагалі відсутнє.

Індивідуальне завдання (15 балів)
ВІЗУАЛІЗОВАНА ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІТЬ

Сутність завдання

Завдання виконується індивідуально кожним студентом. Суть завдання полягає у вивченні та візуальному представленні однієї із ключових подій чи довготривалих процесів, які розглядалися протягом курсу. Робота може мати форму презентації, ілюстрованого тезисного плану або статті. Головною вимогою є візуалізація студентами описаних подій. За обраною темою студенти збирають матеріал, пишуть текст, готують роботу, демонструють її в аудиторії, захищають свою позицію, роблять висновок щодо майбутнього розвитку України згідно з представленими матеріалами.

Тематичні напрями

- 1) Народний Рух України та інша опозиція радянському режимові.
- 2) Від Декларації про суверенітет до незалежності.
- 3) Мафія та олігархат: суть цих явищ в українській економіці та політиці.
- 4) Падіння та відбудова економіки незалежної України.
- 5) Президентські вибори в історії України: за що та проти кого?
- 6) Стратегічні партнери України.
- 7) Європейський вектор розвитку України.
- 8) Північноатлантичний Альянс та перспективи інтеграції для України.
- 9) «Кримська криза» 1990-х рр.
- 10) Україна в Іракській війні: причини та наслідки.
- 11) Відродження пам'яті про Голодомор та боротьба за визнання його геноцидом українського народу.
- 12) Причини, привід, перебіг та наслідки Революції гідності.
- 13) Планування та втілення московської агресії проти України.
- 14) Українські «економічні війни» на захисті незалежності.
- 15) За пропозицією студента, період кін. ХХ–ХХІ ст. (затв. викладачем).

Критерії оцінювання презентації

Критерії оцінювання презентації	0–9 балів	10–14 балів	15 балів
Відповідність матеріалу тематиці проєкту	Містить близький за тематикою матеріал, але не має важливої інформативної функції	Загалом відповідає тематиці проєкту і є доволі інформативним	Точно відповідає тематиці, містить дуже важливу інформацію
Структурованість інформації	Важко вловити структуру подання інформації	Прослідковується певна структура в розміщенні інформації	Має чітку, логічно вибудовану структуру
Використання графіків, таблиць, діаграм	Графіки, таблиці і діаграми відсутні	Графіки, таблиці і діаграми представлені в роботі, але суттєво не доповнюють змісту	Графіки, таблиці і діаграми відповідають змісту та розкривають його сутність
Наявність посилань на використані інформаційні джерела	Немає посилань на використані джерела	Не повністю представлені інформаційні джерела або не всі правильно оформлені	Оформлення посилань на інформаційні джерела цілком правильні, вичерпні
«Читабельність» тексту, наочність	Естетичний вигляд незадовільний (відсутня чітка структура розміщення інформації, недоречна графіка оформлення)	Естетичний вигляд дещо поєє недостатньо чітка структура розміщення інформації, не зовсім доречна графіка оформлення	Чітка побудова сторінок. Розмір тексту легко сприймається
Відповідність дизайну змісту роботи, єдність стилю в оформленні різних частин презентації	Дизайн зовсім не відповідає тематиці проєкту, а інколи навіть іде всупереч загальному змісту	Дизайн не суперечить загальному змісту проєкту	Гармонійне поєднання дизайнерських знахідок з ідеєю проєкту
Уміння і навички використовувати комп'ютерні технології (використання спецефектів, анімацій, звуків, графіки)	Низький (початковий) рівень використання різноманітних можливостей комп'ютерних технологій	Робота справляє враження про середній рівень умінь і навичок використання комп'ютерних технологій здобувачами освіти	Робота є прикладом високого рівня володіння комп'ютерними технологіями

6. ПРИКЛАДИ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

№	Індивідуальні завдання
1	Тезисний план-конспект статей Сергія Адамовича про НРУ та В. Чорновола (<i>посилання</i>)
2	Презентація «Оборона Маріуполя» на 15 слайдів
3	Тезисний план-конспект статті Ігоря Огірка про інформаційні системи і технології безпеки Української держави (<i>посилання</i>)
4	Презентація «Фрегат Гетьман Сагайдачний та його роль у подіях російсько-української війни» на 15 слайдів
5	Презентація «Бої на Світлодарській дузі» на 15 слайдів
6	Презентація «Бої за Авдіївку» на 15 слайдів
7	Презентація «Бої за Мар'їнку» на 15 слайдів
8	Презентація «Від декларації про суверенітет до незалежності» на 15 слайдів
9	Презентація «Облога Луганської прикордонної бази» на 15 слайдів
10	Презентація «Бої за Луганський аеропорт» на 15 слайдів
11	Презентація «Битва за Лисичанськ» на 15 слайдів
12	Презентація «Операція зі звільнення Слов'янська» на 15 слайдів
13	Презентація «Рейд 95-ї бригади Забродського» на 15 слайдів

№	Модульні завдання (10 слайдів)
1	Презентація «Масандрівські угоди та поділ Чорноморського флоту»
2	Презентація «Вихід України з економічної кризи за президентування Л. Кучми: причини, особливості, наслідки»
3	Презентація «Українці у збройних конфліктах 1990-х рр.»
4	Презентація «Статус та становище Криму у 1990-ті рр.»
5	Презентація «Парламентські та президентські вибори в Україні у 1990-х рр.»
6	Презентація «Впливові політичні партії України 1990-х рр.»
7	Презентація «ЗСУ та Національна гвардія України у 1990-ті рр.»
8	Презентація «Становище релігії та міжконфесійні відносини в Україні»
9	Презентація «Зовнішня політика України 1990-х рр.»
10	Презентація «Атомне роззброєння України»
11	Презентація «Постать Леоніда Кучми в історії України»
12	Презентація «Прем'єр-міністри та уряди України у 1990-ті рр.»
13	Презентація «Постать Леоніда Кравчука в історії України»

7. ПРИКЛАДИ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ БІЛЕТІВ

ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СУСА

Ступінь вищої освіти – Бакалавр
Спеціальність – 032 Історія та археологія
Освітня програма – Історія та археологія
Форма навчання – денна
Семестр – VII
Навчальна дисципліна – Історія України

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 19

1. Релігійне життя у незалежній Україні.
2. Конституційний процес. Основні положення Конституції незалежної України.
3. Значення Революції Гідності для України.

Затверджено на засіданні кафедри історії України та спеціальних галузей історичної науки, протокол № 4 від 28 листопада 2024 р.

Завідувач кафедри Н. Р. Темірова

Екзаменатор К. І. Мєлєкєсцев

ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СУСА

Ступінь вищої освіти – Бакалавр
Спеціальність – 032 Історія та археологія
Освітня програма – Історія та археологія
Форма навчання – денна
Семестр – VII
Навчальна дисципліна – Історія України

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 20

1. Суспільно-політичне життя України в умовах незалежності.
2. Національно-культурне відродження в Україні.
3. «Помаранчева революція» в Україні: причини, перебіг, наслідки.

Затверджено на засіданні кафедри історії України та спеціальних галузей історичної науки, протокол № 4 від 28 листопада 2024 р.

Завідувач кафедри Н. Р. Темірова

Екзаменатор К. І. Мєлєкєсцев

8. СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ

8.1. Методи контролю

Методи поточного контролю:

- участь у семінарських заняттях;
- виконання практичних завдань;
- участь у колоквиумі;
- МКР 1, МКР 2.

Методи підсумкового контролю: індивідуальне творче завдання або іспит.

8.2. Схема нарахування балів, які отримують студенти у процесі вивчення дисципліни

Поточний контроль (max 60 балів)											Підсумковий контроль (max 40 балів)			Загальна кількість балів
Модуль 1					Модуль 2					Сума балів за поточний контроль	Наукова робота	Індивідуальне творче завдання	Іспит	
Організаційно-навчальна робота	Індивідуальна робота	Самостійна робота	МКР1	Сума балів за модуль 3	Організаційно-навчальна робота	Індивідуальна робота	Самостійна робота	МКР 2	Сума балів за модуль 4					
10	–	5	10	25	10	15	–	10	35	60	40			100

8.3. Критерії оцінювання знань

Семінарське заняття

Виступ під час семінарського заняття або писемне відпрацювання пропуску семінарського заняття вимагають від здобувачів освіти комплексного підходу до розв'язання проблемних питань. У своїй відповіді, усній чи писемній, здобувач має не лише переказати текст, а й продемонструвати такі якості:

- обізнаність у науковій літературі та історичних джерелах;

- ґрунтовні знання з історії України періоду незалежності;
- вміння аналізувати основні тенденції історичного процесу в Україні;
- вміння встановлювати причини та наслідки історичних подій і явищ;
- здатність обґрунтування положень історичними фактами, статистичними матеріалами;
- здатність формулювати та аргументовано доводити власну думку в усній формі;
- володіння категоріальним апаратом на сучасному рівні;
- послідовний виклад матеріалу з висновками в кінці відповіді;
- вільне володіння нормами сучасної української літературної мови.

Ієрархія балів за критеріями оцінювання семінарських занять:

- відповідність змісту тез темі семінарського заняття, їх цілісність і композиційна гармонійність – 2 бали;
- ступінь розкриття предмета дослідження – 2 бали,
- наявність узагальнень альтернативних теоретичних підходів у межах досліджуваної проблеми – 1 бал;
- обсяг та якість опрацьованих інформаційних джерел – 1 бал.

Презентаційна доповідь

Критерії оцінювання:

Високий (5 б.): отримує здобувач, що за результатами виконання завдання продемонстрував:

- усі джерела безпосередньо стосуються заданої теми, відсутні зайві джерела, понад 70 відсотків джерел є новими, тобто опублікованими протягом останніх 5 років, використання «застарілих» джерел обґрунтоване науковою необхідністю для повноти аналізу;
- не менше 70 відсотків джерел є науковими, представлені джерела різних видів (монографія, дисертація, стаття, тези, підручник, посібник тощо);
- всі джерела оформлені згідно з вимогами;
- в аналізі наявне власне оригінальне узагальнення здобувача викладених позицій дослідників, запропоноване власне бачення щодо аналізованого питання.

Середній (3–4 б.): отримує здобувач, що за результатами виконання завдання продемонстрував:

- усі джерела безпосередньо стосуються заданої теми, відсутні зайві джерела, понад 60 відсотків джерел є новими, тобто опублікованими протягом останніх 5 років, використання «застарілих» джерел обґрунтоване науковою необхідністю для повноти аналізу;

- не менше 60 відсотків джерел є науковими, представлені джерела різних видів (монографія, дисертація, стаття, тези, підручник, посібник тощо);
- джерела оформлені згідно з вимогами, однак мають незначні недоліки;
- в аналізі наявне узагальнення автора викладених позицій дослідників.

Бал вище середнього отримує здобувач, що за результатами виконання завдання продемонстрував:

– усі джерела безпосередньо стосуються заданої теми, відсутні зайві джерела, понад 60 відсотків джерел є новими, тобто опублікованими протягом останніх 5 років, використання «застарілих» джерел обґрунтоване науковою необхідністю для повноти аналізу;

- не менше 60 відсотків джерел є науковими, представлені джерела різних видів (монографія, дисертація, стаття, тези, підручник, посібник тощо);
- джерела оформлені згідно з вимогами, однак мають незначні недоліки;
- в аналізі наявне узагальнення автора викладених позицій дослідників.

Достатній (2 б.): отримує здобувач, що за результатами виконання завдання продемонстрував:

– більшість джерел безпосередньо стосуються заданої теми, однак наявні зайві джерела, понад 50 відсотків джерел є новими, тобто опублікованими протягом останніх 5 років, використання «застарілих» джерел недостатньо обґрунтоване;

- не менше 50 відсотків джерел є науковими, представлені джерела переважно одного-двох видів (монографія, дисертація, стаття, тези, підручник, посібник тощо);
- в оформленні джерел є деякі недоліки; в аналізі наявне узагальнення автора, однак воно має формальний характер.

Низький (0–1 б.): отримує здобувач, що за результатами виконання завдання продемонстрував:

– більшість джерел безпосередньо не стосуються заданої теми, менше 50 відсотків джерел є новими, тобто опублікованими протягом останніх 5 років, використання «застарілих» джерел необґрунтоване;

- менше 50 відсотків джерел є науковими, представлені джерела переважно одного-двох видів (монографія, дисертація, стаття, тези, підручник, посібник тощо);
- в оформленні джерел допущені значні помилки; узагальнення автора має формальний характер або взагалі відсутнє.

Індивідуальне творче завдання (альтернатива екзамену)

Розкриття теми, історична ерудиція – 10.

Аргументація власної думки, підкріплення позиції джерелами – 15.

Висновки, що узагальнюють авторську позицію – 5.

Повнота та доречність посилань – 5.

Оформлення – 3.

Мовна грамотність – 2.

Екзамен

Відмінний рівень (36–40 балів): здобувач повністю розкрив сутність, тематичне розмаїття, ключові джерела щодо всіх питань білета; відповідь є правильною, цілісною, логічною, обґрунтованою, містить аргументацію, аналітичні міркування, демонструє критичне мислення здобувача.

Добрий рівень (30–35 балів): здобувач повністю розкрив сутність, тематичне розмаїття, ключові джерела щодо всіх питань білета; відповідь є правильною, логічною, частково обґрунтованою, проте аналітичні міркування та аргументація є недостатніми.

Задовільний рівень (24–29 балів): здобувач або повністю розкрив сутність, тематичне розмаїття, ключові джерела щодо одного з питань білета, або частково відповів на всі питання; відповідь є частково правильною, нецілісною, фрагментарною, недостатньо аргументованою

Низький рівень (0–23 бали): здобувач або частково розкрив одне з питань білета, або надав мінімальні відомості щодо обох питань; відповідь є неправильною або містить грубі помилки, здобувач демонструє незнання і нерозуміння навчального матеріалу, не може обґрунтувати свою думку.

ДЛЯ ПОДАТОК

Навчальне видання

Мелєкєсцев Кирило Ігорович

Методичні рекомендації
до самостійної роботи з навчальної дисципліни

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (ДОБА НЕЗАЛЕЖНОСТІ)

Для здобувачів освіти спеціальності 032 / В9 Історія та археологія
освітньої програми «Історія та археологія»

Електронне видання

Редактор О. А. Солдатова
Технічний редактор Т. О. Важеніна-Гопрак

Підписано до друку 09.05.2025
Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк – цифровий. Умовн. друк. арк. 2,09.
Тираж 30. Зам. 61.

Донецький національний університет імені Василя Стуса
21021, м. Вінниця, 600-річчя, 21
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру
серія ДК № 5945 від 15.01.2018